

VÝDAVKY ÚNIE

Rozpočtové výdavky schvaľujú spoločne Rada a Parlament. Ročný rozpočet EÚ musí rešpektovať rozpočtové stropy dohodnuté vo viacročnom finančnom rámci (VFR) pre rôzne programy a politiky, napríklad v oblasti súdržnosti, poľnohospodárstva a vonkajších vzťahov. Nástroje flexibility zabezpečujú, aby EÚ mohla reagovať v prípade neočakávaných potrieb. Využívanie finančných nástrojov vytvára pákový efekt, pokiaľ ide o výdavky EÚ.

PRÁVNY ZÁKLAD

- Články 310 – 325 a článok 352 Zmluvy o fungovaní Európskej únie a článok 106a, články 171 – 182 a článok 203 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu.
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 966/2012 z 25. októbra 2012 o rozpočtových pravidlách, ktoré sa vzťahujú na všeobecný rozpočet Únie, a zrušenie nariadenia Rady (ES, Euratom) č. 1605/2002^[1].
- Nariadenie Rady (EÚ, Euratom) č. 1311/2013 z 2. decembra 2013, ktorým sa ustanovuje viacročný finančný rámec na roky 2014 – 2020^[2].
- Medziinštitucionálna dohoda z 2. decembra 2013 medzi Európskym parlamentom, Radou a Komisiou o rozpočtovej disciplíne, spolupráci v rozpočtových otázkach a riadnom finančnom hospodárení^[3].

CIEĽ

Financovať politiky Európskej únie v rámci obmedzení rozpočtovej disciplíny v súlade s platnými pravidlami a postupmi.

ZÁKLADNÉ ZÁSADY

Rozpočet Spoločenstva sa riadi deviatimi všeobecnými zásadami – jednotnosti, presnosti rozpočtu, ročnej platnosti, vyrovnanosti, zúčtovacej jednotky (euro), všeobecnosti, špecifikácie (všetky rozpočtové prostriedky sú pridelované na konkrétny typ výdavkov), riadneho finančného hospodárenia a transparentnosti – v súlade s článkami 6 až 35 nariadenia o rozpočtových pravidlách, ktoré sa vzťahujú na všeobecný rozpočet Únie.

Zásada ročnej platnosti sa musí zosúladiť s potrebou riadiť viacročné činnosti, ktorých význam v rámci rozpočtu vzrástol. Rozpočet preto obsahuje diferencované rozpočtové prostriedky, ktoré pozostávajú z:

[1]Ú. v. EÚ L 298, 26.10.2012, s. 1.

[2]Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 884.

[3]Ú. v. EÚ C 373, 20.12.2013, s. 1.

- viazaných rozpočtových prostriedkov, ktoré v bežnom rozpočtovom roku pokrývajú celkové náklady právnych záväzkov uzavretých v súvislosti s činnosťami trvajúcimi niekoľko rokov,
- platobných rozpočtových prostriedkov, ktoré pokrývajú výdavky spojené s plnením záväzkov uzavretých v bežnom rozpočtovom roku alebo v predchádzajúcich rokoch.

Ani zásada jednotnosti sa v plnej miere nedodržiava, keďže do rozpočtu napríklad nie sú zahrnuté rozpočtové prostriedky Európskeho rozvojového fondu (ERF [5.3.1](#)). Na naliehanie Parlamentu sa však v Medziinštitucionálnej dohode o rozpočtovej disciplíne, spolupráci v rozpočtových otázkach a riadnom finančnom hospodárení z decembra 2013 uvádza, že Komisia pripravuje výročnú správu poskytujúcu prehľad o finančných a rozpočtových dôsledkoch rôznych činností Únie, či už sa financujú z rozpočtu EÚ alebo mimo neho. Táto správa obsahuje informácie o ERF, rôznych operáciách poskytovania a prijímania pôžičiek vrátane Európskeho mechanizmu pre stabilitu (EMS) a Európskeho nástroja finančnej stability ([2.6.8](#)), ako aj o trustových fondoch EÚ pre vonkajšie akcie, ktoré získali na dôležitosť v dôsledku situácie v oblasti migrácie.

ŠTRUKTÚRA ROZPOČTU NA ZÁKLADE CHARAKTERISTICKÝCH VLASTNOSTÍ ROZPOČTOVÝCH PROSTRIEDKOV

1. Operačné výdavky/administratívne výdavky/rozpočty podľa jednotlivých činností

Všeobecný rozpočet je rozdelený do desiatich oddielov, jeden pre každú inštitúciu. Zatiaľ čo oddiely ostatných inštitúcií obsahujú najmä administratívne výdavky, oddiel Komisie (oddiel III) obsahuje operačné výdavky na financovanie činností a programov a administratívne výdavky na ich realizáciu (technická pomoc, agentúry, ľudské zdroje). V roku 2018 zodpovedajú celkové administratívne výdavky 6,04 % celkového rozpočtu vo výške 160 113 500 000 EUR.

Komisia používa rozpočtovú nomenklatúru, ktorá uvádza zdroje podľa oblastí politiky a činností, a tým uľahčuje posudzovanie nákladov a účinnosti každej politiky EÚ (tzv. zostavovanie rozpočtu podľa činností).

2. Viacročný finančný rámec (VFR) ([1.4.3](#))

Od roku 1988 sa výdavky Spoločenstva/EÚ stanovujú vo viacročnom rámci, ktorý rozdeľuje rozpočet do okruhov zodpovedajúcich širokým oblastiam politiky so stropmi výdavkov, ktoré odrážajú hlavné rozpočtové priority na príslušné obdobie. Prvé programové obdobie trvalo päť rokov, pričom ďalšie obdobia trvali sedem rokov, rovnako ako súčasné obdobie. Ročné rozpočty musia rešpektovať obmedzenia stanovené vo viacročnom rámci.

Najväčšími politikami z hľadiska výšky pridelovaných rozpočtových prostriedkov zostávajú poľnohospodárska politika a politika v oblasti vidieka, po ktorých nasleduje regionálna politika. V tabuľke sa uvádza členenie rozpočtu na rok 2018 podľa oblastí politiky definovaných v rámci súčasného viacročného finančného rámca na roky 2014 – 2020.

Prijatý rozpočet na rok 2018: rozdelenie viazaných rozpočtových prostriedkov podľa kategórií VFR

Okruh VFR	v miliónoch EUR	%
Konkurencieschopnosť pre rast a zamestnanosť	22 001,5	13,7 %
Hospodárska, sociálna a územná súdržnosť	55 532,2	34,7 %
Udržateľný rast: prírodné zdroje	59 285,3	37,0 %
Bezpečnosť a občianstvo	3 493,2	2,2 %

Globálna Európa	9 568,8	6,0 %
Administratíva	9 665,5	6,0 %
Iné	566,9	0,4 %
Spolu	160 113,5	100,0 %

3. Nástroje flexibility a núdzové nástroje

Okrem výdavkov plánovaných na financovanie politík EÚ v rámci viacročných programov boli v rozpočte EÚ vyhradené určité finančné prostriedky na účel reakcie na neočakávané krízy a situácie. Tieto osobitné nástroje flexibility sa môžu použiť v prípade hospodárskych kríz (napr. Európsky fond na prispôsobenie sa globalizácii), prírodných katastrof (napr. Fond solidarity EÚ), núdzových humanitárnych situácií (napr. rezerva na núdzovú pomoc) alebo ďalších neočakávaných potrieb (napr. nástroj flexibility) v členských štátoch EÚ, kandidátskych krajinách alebo mimo EÚ. Takéto financovanie umožňuje pokryť mimoriadne finančné potreby, zvyčajne mimo stropov VFR.

OPERÁCIE POSKYTOVANIA PÔŽIČIEK A FINANČNÉ NÁSTROJE

Finančné nástroje vo forme vlastného alebo rizikového kapitálu, záruk alebo iných dohôd o rozdelení rizika boli začlenené do mnohých programov EÚ s cieľom zvýšiť pákový efekt finančnej pomoci EÚ.

V rámci balíka opatrení, ktorý schválila Rada 9. mája 2010 pre členské štáty, ktoré majú ťažkosti alebo im hrozia vážne ťažkosti, bol vytvorený Európsky finančný stabilizačný mechanizmus na poskytovanie finančnej pomoci vo forme pôžičky alebo úverovej linky, za ktorú ručí rozpočet EÚ. Nástroj platobnej bilancie umožňuje poskytovať finančnú pomoc členským štátom, ktorých menou nie je euro (2.6.8). Okrem toho možno tretím krajinám poskytovať makrofinančnú pomoc vo forme pôžičiek alebo grantov.

Rozsah operácií a nástrojov od roku 1978 výrazne vzrástol a nedávno sa ďalej zvýšil, najmä prostredníctvom Európskeho fondu pre strategické investície.

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Pred prijatím Lisabonskej zmluvy sa rozpočtové výdavky klasifikovali buď ako povinné, ak sa týkali záväzkov vyplývajúcich zo zmluvy či z aktov prijatých v súlade so zmluvou, alebo ako nepovinné. Zatiaľ čo Parlament mal posledné slovo pri nepovinných výdavkoch, Rada s konečnou platnosťou rozhodovala o povinných výdavkoch. Parlament nesúhlasil s takýmto rozlišovaním, pretože to považoval za obmedzovanie svojich právomocí. Lisabonská zmluva zrušila rozlišovanie medzi povinnými a nepovinnými výdavkami a udelila Parlamentu a Rade spoločné rozpočtové právomoci vo vzťahu k celému rozpočtu (1.2.5).

Parlament trval na rozpočtovej transparentnosti a riadnej kontrole všetkých činností a nástrojov a požadoval, aby sa všetky výdavky a príjmy vyplývajúce z rozhodnutí, ktoré prijímajú inštitúcie EÚ alebo ktoré sa prijímajú v ich mene, vrátane operácií prijímania a poskytovania pôžičiek a úverových záruk, zhrnuli do dokumentu, ktorý sa každý rok pripojí k návrhu rozpočtu a ktorý poskytne celkový prehľad o finančných a rozpočtových dôsledkoch činností EÚ.

Parlamentný Výbor pre kontrolu rozpočtu každoročne organizuje schôdzu s EIB (1.3.15) s cieľom preskúmať jej finančné aktivity a pripravuje výročnú správu, v ktorej hodnotí výkonnosť a výsledky EIB za uplynulé obdobie. Výbor pre rozpočet a Výbor pre hospodárske a menové veci Parlamentu súhlasili s vypracúvaním výročnej správy, ktorá zhodnotí súčasné a budúce aktivity EIB. Striedajú sa pri tom v úlohe vedúceho výboru. Hoci sa Parlament

domnieva, že finančné nástroje môžu predstavovať cenný nástroj pri znásobovaní vplyvu finančných prostriedkov EÚ, zdôraznil, že by sa mali využívať za prísnych podmienok, aby sa predišlo rozpočtovým rizikám. Na tento účel boli do nariadenia o rozpočtových pravidlách zahrnuté podrobné pravidlá používania finančných nástrojov.

Vera Miličević
10/2018